

RECENZJE I SPRAWOZDANIA [Reviews and reports]

Piotr K. Oleś (2015). *Psychologia człowieka dorosłego*
Ciągłość – zmiana – integracja
Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (ss. 356)

Ludzkie życie i zachodzące w nim zmiany były, są i nadal będą inspiracją do rozważań teoretycznych i badań empirycznych dla wielu naukowców, nie tylko psychologów. Okresem ludzkiego życia, który szczególnie interesuje autora recenzowanej monografii jest dorosłość.

„Dorosłość jest najdłuższym okresem w życiu człowieka” – od takich słów rozpoczyna się książka prof. Piotra Olesia *Psychologia człowieka dorosłego*. Już to pierwsze zdanie wstępu do publikacji sygnalizuje nam niezwykle ważność problematyki podejmowanej w tej monografii. Dorosłość obejmuje okres wczesny, średni i późny. Pierwsze dwa mogą być traktowane jako „pomost” między dwoma okresami, określanymi w publikacji niezwykle trafnie, mianem kontrastowych. Mowa oczywiście o okresie adolescencji i starości (inaczej – późnej dorosłości).

Prof. Piotr Oleś – znany polski psycholog osobowości – opracował wiele inspirujących publikacji, związanych z szeroko pojętą psychologią kliniczną, psychologią osobowości oraz psychologią rozwoju człowieka. W swoich publikacjach podejmuje ważne problemy osobowości i rozwoju człowieka dorosłego.

Najnowsza monografia, wydana w 2015 roku, *Psychologia człowieka doro-*

stego przynosi interesujące odpowiedzi na wiele pytań związanych z tym istotnym okresem w życiu każdego z nas. W wielu przypadkach odpowiedzi nie są jednoznaczne, autor sygnalizuje – jak już wspomniano – główne problemy, zachęcając tym samym czytelnika do refleksji.

Obecnie obserwuje się zmianę sposobu ujmowania życia człowieka. Dawniej, w myśl psychologii psychodynamicznej lub humanistycznej dominowało podejście deterministyczne. Współcześnie rozumienie przebiegu życia człowieka jest bardziej złożone, szersze, a dorosłość traktowana jest jako okres niezwykle ważnych wydarzeń i wyzwań podejmowanych przez kobiety i mężczyzn, które wzajemnie na siebie oddziałują. Każde z nich, bez względu na to, czy jest to decyzja o wyborze współmałżonka, pracy czy miejsca zamieszkania, mają ogromne znaczenie dla rozwoju człowieka, z każdego wyboru wynikają bowiem skutki istotne dla dalszego biegu ludzkiego życia.

Autor publikacji przyznaje, że jest zwolennikiem empirycznie potwierdzonej wiedzy, pozwalającej na spojrzenie na dorosłość z różnych punktów widzenia. Kwestią istotną dla niego jest nie tyle przekazywanie informacji, co

raczej wskazywanie konkretnych problemów związanych z tym okresem życia ludzkiego. Z tego względu niniejsza publikacja zasługuje na miano nie tylko interesującej, ale również – a może przede wszystkim – nowoczesnej.

Recenzowana monografia składa się z dziewięciu rozdziałów, z których każdy podejmuje inną problematykę.

W rozdziale pierwszym opisany jest zarys zagadnień związanych z dorosłością: jej granice, charakter zmian, modele rozwoju. Podjęte zostały również próby zdefiniowania okresu dorosłości. Stanowi on niejako wstęp do opisywanych w następnych częściach zagadnień.

Rozdział drugi podejmuje tematykę wyzwań życia człowieka dorosłego oraz ich oddziaływanie na dalszy bieg życia człowieka. Autor skoncentrował się na opisie specyfiki wieku średniego, ważniejszych trendów rozwojowych, zachodzących zmian i ich znaczenia dla jednostki.

W rozdziale trzecim autor przybliża zmiany osobowości, jakie następują w okresie życia człowieka dorosłego. Podejmuje problematykę genezy tych zmian oraz ich znaczenia. Zmiany te obejmują wiele obszarów i sfer życia jednostki: sferę poznawczą, emocjonalną oraz społeczną. Autor podchodzi do zmian z perspektywy egzystencjalnej oraz narracyjnej. Mamy więc do czynienia ze zmianami systemu osobistych znaczeń oraz autonarracji.

W rozdziale czwartym Piotr Oles zajmuje się specyfiką wybranych przemian w biegu życia. Opisuje między innymi zagadnienie kształtowania się tożsamości i przemiany w funkcjonowaniu psychospołecznym w okresach

dorosłości. Odważnie podejmuje temat śmierci oraz żałoby.

Rozdział piąty poświęcony jest przełomowi połowy życia oraz kryzysom, jakie mogą mieć wtedy miejsce. Przytoczone w nim zostały interesujące badania Elliotta Jaques'a i przywołano znane teorie osobowości, w tym teorię Erika Eriksona, Dana McAdamsa, Daniela Levisona oraz Carla G. Junga.

W rozdziale szóstym opisane są nietypowe zjawiska, jakie mogą mieć miejsce w biegu ludzkiego życia. Wyróżnione zostały kwestie „trudnej dorosłości”, syndrom Gauguina oraz omówiono spojrzenie na chorobę jako na zjawisko pozytywne.

Rozdział siódmy obejmuje dyskusję nad trzema, istotnymi w okresie dorosłości pojęciami, a mianowicie dojrzałością, mądrością oraz bilansem życia. Dojrzałość opisywana jest w aspekcie osobowości jako kryterium jej rozwoju. Mądrość z kolei ujmowana jest w kategoriach inteligencji, wyznaczonych wartości oraz rozwoju. Bilans życia z kolei opisywany jest z punktu widzenia jego przebiegu i specyfiki. Autor podejmuje także zagadnienie związku bilansu życia i tożsamości jednostki.

W kolejnym rozdziale podjęta została tematyka satysfakcji oraz sensu życia. Satysfakcja opisana została z punktu widzenia jej komponentów oraz znaczenia dla podmiotu.

Rozdział ostatni poświęcony jest ukazaniu osobowości w procesie rozwoju, w tym w ujęciu strukturalnym oraz temporalnym. Stanowi interesującą syntezę rozdziałów wcześniejszych.

Konkludując, monografia prof. Piotra Olesia podejmuje niezwykle istotną dla współczesnej psychologii

problematykę okresu dorosłości. Obecnie mamy do czynienia z szeregiem zmian, jakie dokonują się w strukturach społeczeństw, co skutkuje również przemianami struktur psychiki i stylu życia.

Wiele z nich dotyczy okresu dorosłości, zarówno jego ram czasowych, jak i wyzwań, jakie w tym okresie czekają na jednostkę. Wiąże się to z przemianami osobowości w tym czasie. Nie można zapomnieć również o szeregu zjawisk nietypowych, na jakie napotyka człowiek w okresie dorosłości.

Wszystkie te zagadnienia w ciekawy i przystępny sposób zostały podjęte w publikacji prof. Piotra Olesia. Po jej przeczytaniu dorosłość jawi się nam jako okres niezwykle interesujący, inspirujący oraz różnorodny.

Wszelkie zagadnienia opisane są dokładnie i precyzyjnie. Układ rozdziałów oraz podrozdziałów nadaje pracy klarowny charakter i sprawia, że jest ona przyjazna odbiorcy. Niektóre kwestie ilustrowane są za pomocą wykresów i schematów, co pozwala na

dokładne zrozumienie trudniejszych lub obszerniejszych tematycznie zagadnień.

Praca nie stanowi jedynie źródła wiedzy. Jest również, a zgodnie z zamysłem autora przede wszystkim, miejscem do zadawania pytań dotyczących dorosłości oraz zachętą do poszukiwania odpowiedzi. Autor wielokrotnie sygnalizuje problem, dając czytelnikowi szansę na samodzielne jego rozwiązanie lub dalszą refleksję nad nim.

Publikację określić można mianem nowoczesnego źródła wiedzy z zakresu psychologii osób dorosłych. W przystępny oraz jasny sposób omawiane są w niej zagadnienia teoretyczne, związane z powyższym zagadnieniem, przytaczane są dane empiryczne oraz wyniki odkryć naukowych z ostatnich lat.

W publikacji wykorzystana została rozbudowana literatura przedmiotu, co wyraźnie podnosi jej walory naukowe.

Monika Kornaś, Hanna Liberska